

Forfatter: Sthen, Hans Christensen

Titel: En liden Vandrebog

Citation: Sthen, Hans Christensen: "En liden Vandrebog", i Sthen, Hans Christensen: *En liden Vandrebog*, udg. af JENS LYSTER ; JENS HØJGARD , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, C.A. Reitzel, 1994, s. 249. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sthen01val-shoot-idm140299310186368/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: En liden Vandrebog

semåden lin.30 stammer fra Vb, ligesom han hævder, at KGr's læsemåde lin.70 først kommer til i Pont.

20. En anden aabenbarlig Bekiendelse

1 *aabenbarlig*] jf.19,1. – 3 *leffuendis*] levende. – 4 *For Godhed*] for godheds skyld. – 6 *forlade*] imp.forlad. – 8 *haffuer*] har. – 8 *set*] sat. – 8 *lid*] lid. tillid. – 9 og 11 *Oyen*] øjne. Barmhjertigheds Øyen også 25,5. Jf.31,24. – 11 *mel*] med. – 11 *saest*] så. – 11-12 *Peter. græd*] Lk. 22,61-62. – 12 og 14 og 16 *Der*] da. – 12 *vdaff*] ud af. – 12 *Sallen*] salen. Jf. Chr.III.Lk 22,54-55 foregik sceneriet «i Sallen... den ypperste Prests hus». – 13 *Magdalenam*] akk af Magdalena. Lk.7,36-50 beretter om en unavngiven kvinde, der vasker Jesu fødder. Senere tradition har identificeret hende med Maria Magdalene, jf.GDB II 142. – 14 *toede*] toede, vaskede. – 15 *Raffuer*] rover. Lk.23,39-43. – 15 *Kaarsens Gallic*] korsens galge. – 16 *befalde*] behage. – 17 *beteede*] viste. – 18 *vndt*] und. – 20 *For Verden*] over alt andet i verden. –

Hovedforlæg er to prosabomber om syndernes forladelse i TidFadervor bl.Q 1v og 2v. Kendskab til bønnens motiv rober Sthen allerede i Hb 10,83-86. Litt.: Jens Lyster: Jesu barmhjertige øje – og Peter, Magdalene og roveren. Et bonne- og salmehistorisk motiv og dets historie, Hymn. Medd.1973 150, 161, 163-165.

21. En Bøn ...naar mand gaar til Alterens Sacramente

4 *seuerdige*] uverdige. – 5 *Centum*] anfører for en centurie, dvs. en afdeling med 100 mand, 1/60 af en legion. Jf.Matt 8,8. – 6 *haffde en sten*] *Tio*] havde en stærk tro, jf.Matt 8,10. – 7-8 *leg*] *Tiag*] Matt.8,8 – 9 *behoffuer*] behøver. – 10 *Vaade*] jf.5,4 – 11 *buder*] byder, indbyder – 12 *i Srefften*] indstiftelsesordene Matt.26,26-28. – 18 *dijb*] desto. – 20 *skillic*] skille, skilles. – 22 *Bekomme*] blive, opt.

Forlægget er en prosabøn af Luther (aftrykt WA VII 695 jf.Gierow 117f og Estborn 135). Dansk overs. i Een ny Bedebog 1531 bl.T 3r (afskrift heraf optrykt i MDB IV nr.1008), i TidFadervor bl.F 5v og lidt afvigende version i Tausen bl.X 3v og ReravEIBb bl.B 2r. Anden overs. i NmB2-3 bl.X 2v og Gryd1 bl.F 1r. Af disse mulige kilder er TidFadervor og ReravEIBb de sandsynligste forlæg for Vb, jf.komm. til Vb 20 og 22. I SchTt bl.1 5v genfindes Luthers prosabøn.

22. Tacksigelse..efter mand haffuer været til Guds Bord.

4 *spiset*] jf.11,4. – 4 *skencket*] beskænket, givet at drikke. – 7 *beseglet mug*] bekræftet for mig, vidnet for mig om, Kalk V 84. – 9 *formaeffuet*] skaffet – 10 *Þne*] pine. – 12 *til*] *Sief*] til gavn for legeme og sjæl. – 13-14 *At*] *ihu*] angiver indholdet af sin Troe lin.12. – 15 *or*] *me*] også med. – 18 *At*] så at. – 19 *Boye*

nut *Herte til*] bøj mit hjerte til; denne imp. styrer også de to inf. »at leffue« og »at føre« lin 20f – 20 *leffue*] leve – 22 *af Døren*] ud af døren – 23 *tæls*] takkes, være til behag – 23 *hald*] jf 3.53.

Som *prochøn* : ReravENBb bl.160v : 1.person plur., i ReravEIBb bl B 3r ændret til 1.person sing. Saledes også i Schens gendigtning.

23. En almindelig Tacksigelse efter Christi Nadere

2 *Nadere*] nadver. – 6 *til Paa dig*] til at styrke vor tro på dig. – 7 *Kaarset*] korsset. – 8 *paa Bednffuelse*] hører trods komæet til foregående sætning – 9 *Hërre*] Herres

Luthers nadverkollekt fra Deutsche Messe 1526. På nedertysk i f.eks. »Ein Nie Christlich vnde narre Bedebock« Hamborch 1565 bl 111r i en kort form. I »Erlke schone Gebede, vnde trostlike Vormanning« Magdeborch 1563 bl.E 1v og Magdeborch 1589 bl.E 2r udvidet med afsluttende »vnmme Jhesu Christi vnses HËREN wallens«. I denne form oversat til dansk i Messeembedet, aftrykt DMB. Endv. aftrykt i »Een ny håndbog, med Psalmer oc aandelige loffsange« Rozstock 1529 bl 60r, fæst. udg. se Dietz. Herfra gik den ind i Tausen bl.120v og Alterbogen 1556 bl.K 6v, aftrykt PallDS III 396, og videre til ReravEIBb bl B 3v, der foruden en afsluttende kollektologologi også har læsemåderne »denne samme Gaffue ret bekommes og mod slutningen tilføjer bønnen om »en god Taalmodighed vnder Kaarset«, lånt fra ReravENBb. En anden overs. findes i »Een ny Bedebog 1531 bl T 3v (afskrift heraf optrykt i MIDB nr 1009a) og i Tausen bl 152r. Andre overs. i TidFadervor bl.V 1r, ReravENBb bl 157v og NmB2-3 bl Y 5r.

Vb 23 viser afhængighed af ReravEIBb, der igen bygger på Messeembedet.

Lit.: Gierow 54, 129, 131, 182, Niels Knud Andersen, Kollektterne i Hans Tausens Salmebog. Om den ældste danske kollektserie, Hymn.Medd.1977 20f; samme i Tausen II 151f.

24. En Bøn..for et siugt Menniske, der berættis

1 *siugt*] sygt. – 2 *berættis*] berettes, tages til alters – 6 *restâmætelge*] sammen, emge – 7 *du fange*] som du fange. – 8 *sette Seng*] sygeleje, dødsleje – 8f *Apostle . Hæne*] Lk.17,5. – 10 *Anffættelse*] anfægtelse – 11 *at*] »a at – 11 *fæst*] poetisk feldord, ODS 4,796. – 12 *fomædelis*] ved (hjælp af). – 12 *Fordad*] tilgæ. – 15 *af Liff*] jf 9.17 – 15 *Fordæne*] gav – 16 *Giff*] gav – 17 *Kaarff*] kors – 19f *innad heller*] hvad enten. – 20f *leffue eller doer . Inne dig til*] tilbagevendende udtryk for hengivelse, jf SibHb 27,38, 33,28, Th 320v str 1. – 21 *atstils*] adskilles – 22 *hør*] hør

Iøentisk med Hb 42, dog udvidet ved enkelte tautologier og sær lin.14-21.

25. En Bøn..for et siugt Menniske..i sit Yderste

2 *i sit Yderste*] på sit yderste – 3 *oppeholder*] holder oppe, bevarer. – 3 *mid*] midt.